

Rapport

Doorstroom na een bijgesteld schooladvies

Rapport

Doorstroom na een bijgesteld schooladvies

Auteurs:

Laura Kolbe
Marieke van Onna

November 2024

1. Inleiding

Vanaf schooljaar 2023-2024 is de eindtoets vervangen door de doorstroomtoets. De doorstroomtoets is onderdeel van het nieuwe doorstroomtoets-stelsel waarin de overgang van het primair onderwijs (po) naar het voortgezet onderwijs (vo) anders verloopt dan voorheen. Maar wat is er dan veranderd ten opzichte van het oude stelsel? En welke gevolgen heeft dit voor leerlingen? In dit artikel probeert CitoLab antwoord te geven op deze vragen.

In Nederland wordt aan het einde van de basisschool geadviseerd op welk niveau een leerling kan instromen in het vo. Dit schooladvies werd voorheen gebaseerd op het voorlopig schooladvies van de leerkracht en het toetsadvies van de eindtoets. De leerkracht kon ervoor kiezen het voorlopig schooladvies bij te stellen als uit het toetsadvies bleek dat de leerling over meer kennis en vaardigheden beschikt dan werd verwacht. Als het voorlopig schooladvies van een leerling bijvoorbeeld vmbo gl-tl was, maar uit de eindtoets het toetsadvies havo kwam, kon de leerkracht zelf beslissen om het voorlopig schooladvies al dan niet bij te stellen naar havo. Vanaf schooljaar 2023-2024 is dit in principe verplicht geworden: het voorlopig schooladvies moet bijgesteld worden als uit de toets blijkt dat de leerling baat heeft bij meer uitdaging. Wel mag de leerkracht hier gemotiveerd van afwijken.

Wist je dat?

Op het verplicht bijstellen van het voorlopig schooladvies in het nieuwe doorstroomtoets-stelsel gelden twee uitzonderingen. Zo hoeft er (1) niet bijgesteld te worden als een leerling een voorlopig schooladvies pro kreeg, maar de doorstroomtoets maakte op pro/vmbo bb-niveau. Daarnaast (2) mag de leerkracht van de verplichting afwijken indien een bijstelling niet in het belang van de leerling is. Deze keuze dient gemotiveerd te worden in het leerlingadministratiesysteem.

Het beleid van het verplicht bijstellen van het schooladvies is erop gericht om iedere leerling een zo passend mogelijk schooladvies te geven¹. Hierbij is het belangrijk dat het schooladvies aansluit bij de mogelijkheden van de leerling en niet beïnvloed wordt door achtergrondkenmerken zoals het opleidingsniveau van de ouders. Daarnaast is het ene onderwijsniveau is niet ‘beter’ dan het andere. Of een leerling nu het best past op pro of op havo, het doel is om een onderwijsniveau te vinden waarop de leerling zich optimaal kan ontwikkelen. Het uitgangspunt is dan ook dat gelijke prestaties op de doorstroomtoets leiden tot hetzelfde schooladvies.

Uit eerste onderzoeksresultaten blijkt al dat er sinds het nieuwe doorstroomtoets-stelsel een toename heeft plaatsgevonden in het aantal bijgestelde schooladviezen bij leerlingen die hiervoor in aanmerking kwamen². Vooralsnog zijn er geen plaatsingsgegevens van schooljaar 2024-2025 in het vo beschikbaar, dus of de

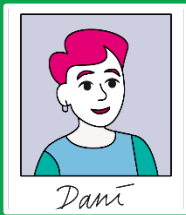
¹ Voor meer informatie, zie bijvoorbeeld <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-0561a139d0da821336bc2d38c07c2225c246b134/pdf>

² Zie <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/nieuws/2024/07/16/gelijkere-kansen-voor-leerlingen-door-doorstroomtoets>

leerlingen met een bijgesteld schooladvies ook een bijpassende plaatsing hebben gekregen is tot op heden nog onbekend. Wel wordt de doorstroomtoets eerder in het jaar afgenomen dan voorheen en wordt het definitieve schooladvies tijdiger verstrekt aan vo-scholen. Hierdoor kunnen leerlingen door het nieuwe stelsel vaker op het definitief geadviseerde onderwijsniveau geplaatst worden. Vanaf schooljaar 2024-2025 zullen er naar verwachting dus meer leerlingen met een bijgesteld schooladvies een bijpassende plaatsing in het eerste leerjaar van het vo hebben gekregen.

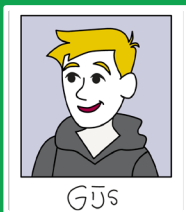
Het nieuwe doorstroomtoets-stelsel draagt bij aan gelijkere kansen in de overgang van het po naar het vo. Maar weten we ook wat de gevolgen zijn op de verdere schoolloopbaan van leerlingen? De ontwikkeling van een leerling stopt natuurlijk niet na de plaatsing op het vo. Op de middelbare school verdiepen leerlingen hun kennis en vaardigheden en leren ze zelfstandiger te werken. Ze stromen door naar nieuwe schooljaren en eventueel andere leerwegen. De vraag is of de schoolloopbaan anders gaat verlopen nu meer leerlingen op een bijgesteld schooladvies geplaatst worden.

Om hier antwoord op te kunnen geven, keken we naar de schoolloopbaan van leerlingen op basis van historische data. We kunnen de leerlingen groeperen naar vier veelvoorkomende situaties. In de rest van dit rapport gebruiken we daarom vier fictieve leerlingen, één voor iedere groep:

Bijstelling met bijpassende plaatsing

Dani kreeg van haar meester het voorlopig schooladvies vmbo gl-tl/havo, maar uit haar toetsadvies bleek vwo het best passende onderwijsniveau. Haar meester heeft daarom haar definitieve schooladvies aangepast naar vwo. In het eerste leerjaar van het vo is ze geplaatst op het onderwijsniveau van dit bijgestelde advies.

Bijstelling zonder bijpassende plaatsing

Het voorlopig schooladvies van Gijs was vmbo kb. Zijn toetsadvies op basis van de eindtoets was vmbo gl-tl/havo. Zijn juf koos er daarom voor zijn schooladvies bij te stellen naar vmbo gl-tl/havo. Gijs is in het eerste leerjaar van het vo niet geplaatst op het onderwijsniveau van het bijgestelde advies.

Geen bijstelling

Nadia kreeg van haar juf vmbo gl-tl als voorlopig schooladvies. Na het maken van de eindtoets bleek haar toetsadvies havo/vwo te zijn. Toch koos de juf ervoor om Nadia het definitieve schooladvies vmbo gl-tl te geven. Dit is het niveau waarop Nadia uiteindelijk geplaatst is.

Overig

Het voorlopig schooladvies dat Otis van zijn juf kreeg was vmbo gl-tl/havo. Ook uit de eindtoets kwam het toetsadvies vmbo gl-tl/havo. Dit is het onderwijsniveau waarop Otis is geplaatst in het eerste leerjaar van het vo.

Plaatsingstraject bij de groepen leerlingen

Na het voorlopig schooladvies krijgt een leerling een toetsadvies. De school formuleert vervolgens het definitieve schooladvies, welke bijgesteld kan zijn als het toetsadvies wijst op een theoretischer niveau dan het voorlopig schooladvies. Leerlingen als Dani worden in het eerste leerjaar van het vo geplaatst op het bijgestelde schooladvies. Bij leerlingen als Gijs en Nadia is dit, ondanks een toetsadvies op een theoretischer niveau, niet het geval.

	Dani	Gijs	Nadia	Otis
Toetsadvies wijst op theoretischer onderwijsniveau	✓	✓	✓	✗
Bijstelling van schooladvies gekregen	✓	✓	✗	✗
Geplaatst op bijgesteld schooladvies	✓	✗	✗	✗

Het oude stelsel maakte het mogelijk om als leerkracht zelf te kiezen om het schooladvies wel of niet bij te stellen als uit de eindtoets bleek dat de leerling baat had bij meer uitdaging. In het nieuwe doorstroomtoets-stelsel is het verplicht een bijgesteld schooladvies te geven als uit de doorstroomtoets blijkt dat de leerling over meer kennis en vaardigheden beschikt, tenzij de leerkracht kan onderbouwen dat dit niet in het belang van de leerling is.

In dit onderzoek keken we naar de schoolloopbaan van leerlingen die in de afgelopen jaren een bijstelling kregen. Deze vergeleken we met leerlingen zonder bijgesteld schooladvies. We wilden weten hoe succesvol het doorlopen van de onderbouw was, op welk niveau leerlingen in het derde leerjaar terecht kwamen en hoe succesvol het pad naar het diploma in de bovenbouw verliep.

2. Steekproef

We hebben een representatieve steekproef getrokken van leerlingen die tussen 2015 en 2021 de eindtoets maakten. De steekproef bestond uit 80.510 leerlingen. Deze leerlingen hebben we gevolgd van eind groep 8 tot en met het laatst-bekende jaar op het vo. De hoeveelheid leerlingen per cohort is te zien in Tabel 1. Het cohort is vernoemd naar het schooljaar waarin de leerlingen aan het vo begonnen. Cohort 2020-2021 maakte geen eindtoets in 2020 in verband met de coronapandemie en hebben we dus niet mee kunnen nemen in dit onderzoek.

Tabel 1: Het aantal leerlingen in de steekproef per cohort.

Cohort	Aantal leerlingen
2015-2016	11.869
2016-2017	8.097
2017-2018	14.174
2018-2019	13.867
2019-2020	14.038
2021-2022	20.000

Van deze cohorten registreerden we het voorlopig schooladvies, het toetsadvies, het definitieve schooladvies, het onderwijsniveau van plaatsing in het eerste leerjaar van het vo, de doorlooptijd van de eerste twee leerjaren van het vo, de plaatsing in het derde leerjaar van het vo, de doorlooptijd van derde leerjaar tot het behalen van het vo-diploma en het onderwijsniveau van het vo-diploma. Op basis van het verschil tussen het voorlopig schooladvies en het toetsadvies konden we bepalen welke leerlingen in aanmerking kwamen voor een bijstelling. Vervolgens konden we met het definitieve schooladvies en de plaatsing in het eerste leerjaar van het vo bepalen of leerlingen een bijstelling en bijpassende plaatsing hebben gekregen.

Ook wilden we op- en afstroom in de onderbouw van het vo onderzoeken. Er was sprake van opstroom in de onderbouw wanneer de leerling in het derde leerjaar een theoretischer onderwijsniveau volgde dan in het eerste leerjaar, en van afstroom indien het tegenovergestelde zich voordeed. We beschouwden alleen volledige niveauverschillen als op- of afstroom (bijvoorbeeld van havo naar vwo). Een verschuiving binnen een combinatieniveau (bijvoorbeeld van havo/vwo naar havo of vwo) telden we niet mee als op- of afstroom, aangezien leerlingen in combinatieklassen in de onderbouw nog tijd krijgen om hun definitieve onderwijsniveau te kiezen.

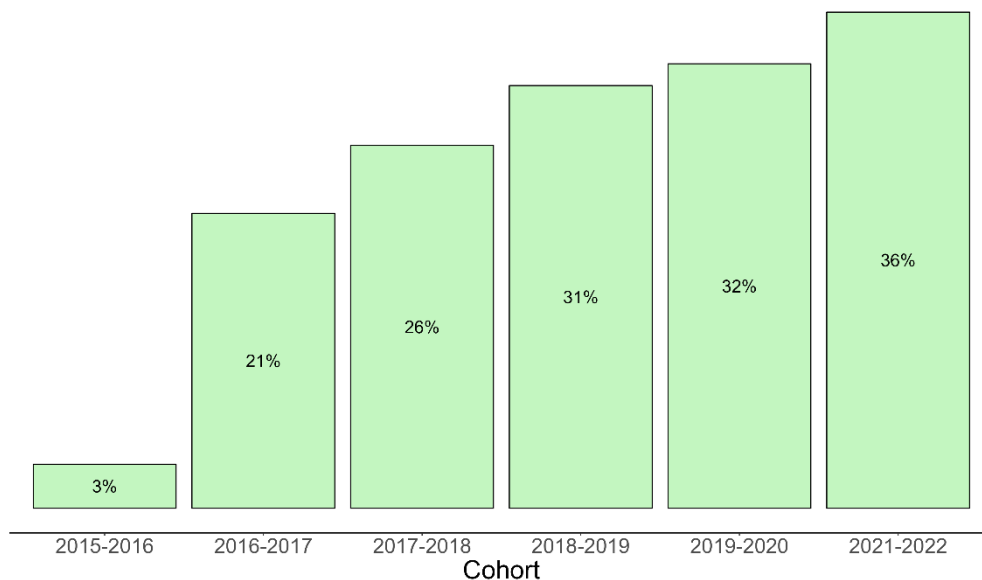
Daarnaast registreerden we geslacht en armoedeprobleemcumulatiegebied. Als een leerling in een armoedeprobleemcumulatiegebied woont betekent dit dat het gebied een relatief hoog aantal huishoudens met een uitkering, inkomen onder de lage inkomensgrens en/of een hoofdkostwinner met een niet-westerse migratieachtergrond bevat.

3. Overgang van po naar vo

Hoe verliep dit voorgaande jaren?

Hoewel de afgelopen jaren relatief veel leerlingen in aanmerking kwamen voor een bijstelling van het voorlopig schooladvies, kreeg niet elk van deze leerlingen een bijstelling. In totaal kwam 40% van de leerlingen in aanmerking voor een bijstelling, kreeg 11% van alle leerlingen een bijgesteld schooladvies, en werd 7% van alle leerlingen geplaatst op het bijgestelde schooladvies. De verdeling van de verschillende groepen leerlingen in de steekproef zag er dus ongeveer als volgt uit: 7% Dani-leerlingen, 4% Gijs-leerlingen, 29% Nadia-leerlingen en 60% Otis-leerlingen.

Verder viel op dat het percentage leerlingen dat een bijstelling kreeg ten opzichte van het aantal leerlingen dat ervoor in aanmerking kwam door de jaren heen toe is genomen. Zo zien we in Figuur 1 dat in cohort 2015-2016 van de leerlingen die ervoor in aanmerking kwamen (Nadia, Gijs en Dani) slechts 3% een bijgesteld schooladvies kreeg. In cohort 2021-2022 is dit percentage gestegen tot 36%. Hoewel er steeds vaker schooladviezen werden bijgesteld, bleven de percentages laag.

Figuur 1: Percentage leerlingen met een bijgesteld schooladvies naar aanleiding van een toetsadvies op een theoretischer niveau over de cohorten heen.

Wat kunnen we verwachten?

Door de nieuwe wetgeving rondom de doorstroomtoets verwachten we meer bijgestelde schooladviezen te gaan zien dan voorgaande jaren. In cohort 2021-2022 kreeg slechts 1 op de 3 leerlingen die ervoor in aanmerking kwamen een bijgesteld schooladvies. Uit eerste onderzoeksresultaten na de afname van de doorstroomtoets blijkt dat dit gestegen is naar 3 op de 4 leerlingen³. In lijn met onze verwachtingen is het aantal leerlingen zoals Nadia dus afgenomen.

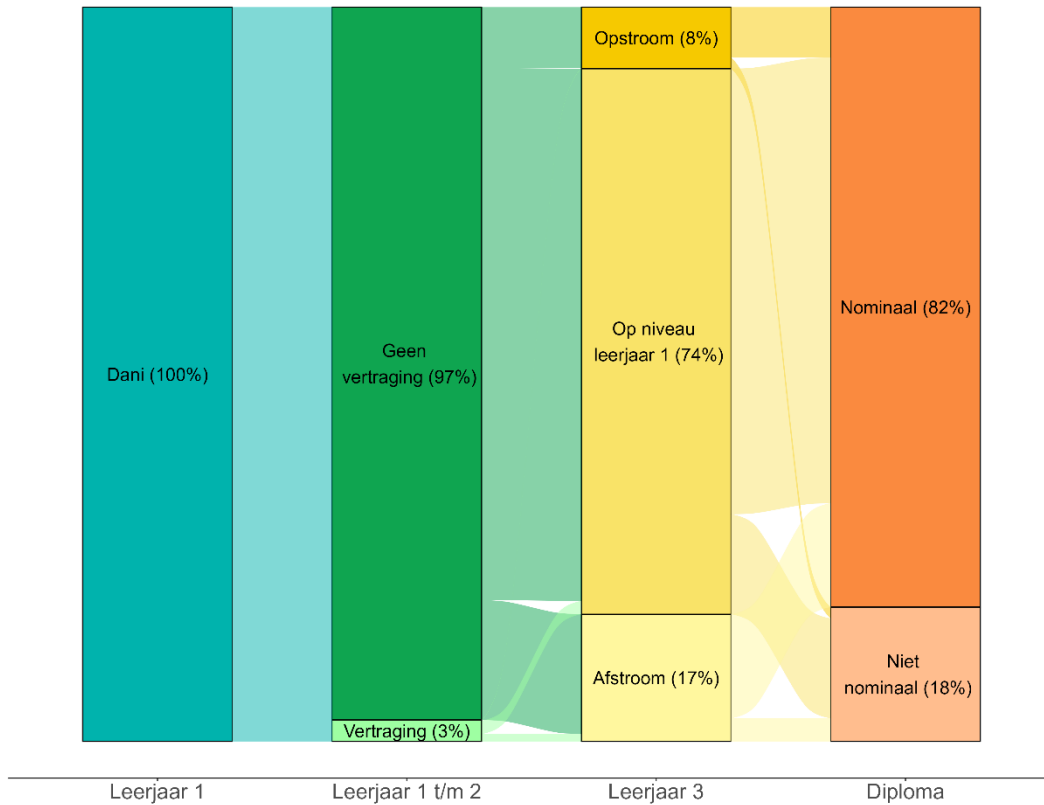
Uit de plaatsingsgegevens van schooljaar 2024-2025 zal waarschijnlijk een stijging in het doorvoeren van de bijgestelde schooladviezen blijken. Het tijdspad van het voorlopig schooladvies naar aanmelding op het vo is vanaf schooljaar 2023-2024 namelijk veranderd. Doordat de doorstroomtoets al eerder in het jaar afgenomen wordt, kunnen leerlingen met hun definitieve schooladvies op zak zich aanmelden voor een middelbare school. Hierdoor maken alle leerlingen, ook die met een bijgesteld schooladvies, evenveel kans om geplaatst te worden op het best passende onderwijsniveau. Het aantal leerlingen zoals Dani neemt dus naar verwachting toe, en het aantal leerlingen zoals Gijs af.

4. Doorstroom in het vo

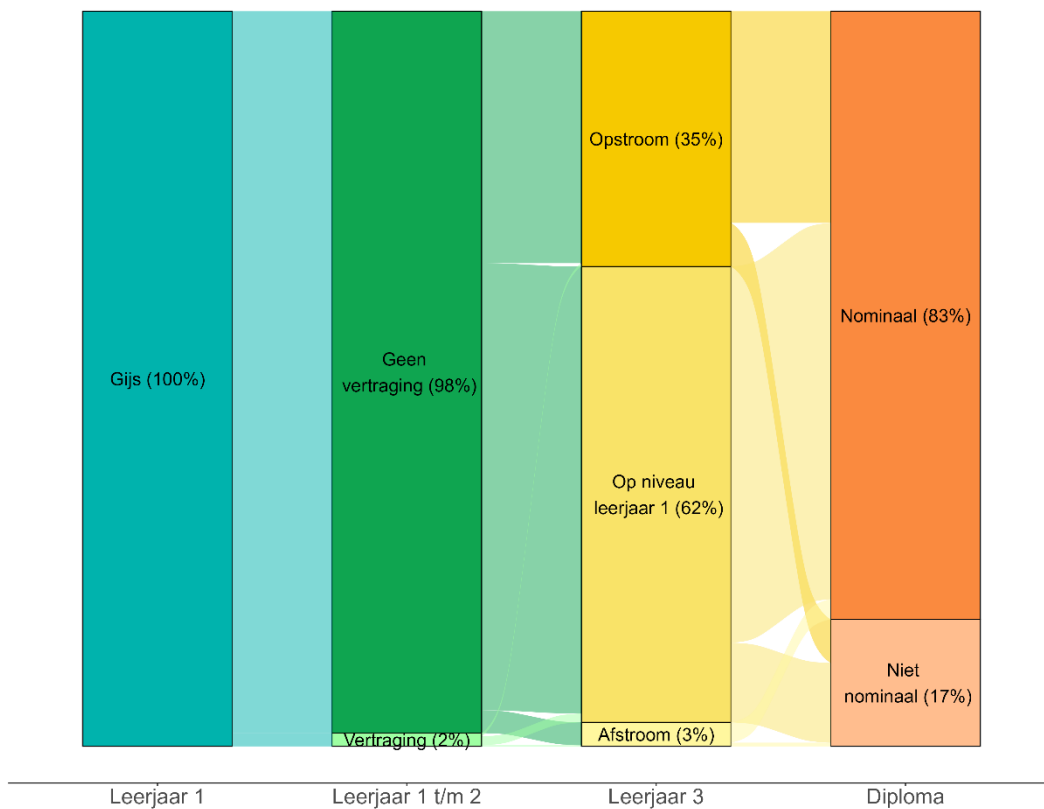
Hoe verliep dit voorgaande jaren?

Om te ontdekken of het wel of niet krijgen van een bijstelling invloed heeft op toekomstige leerprestaties, hebben we per type leerling (Dani, Gijs, Nadia en Otis) de verdere schoolloopbaan in het vo bekeken. Dit is te zien in onderstaande figuren. De afgebeelde percentages zijn over de oudste drie cohorten heen berekend, omdat alleen voor deze cohorten het op elk onderwijsniveau al bekend was of het diploma behaald was.

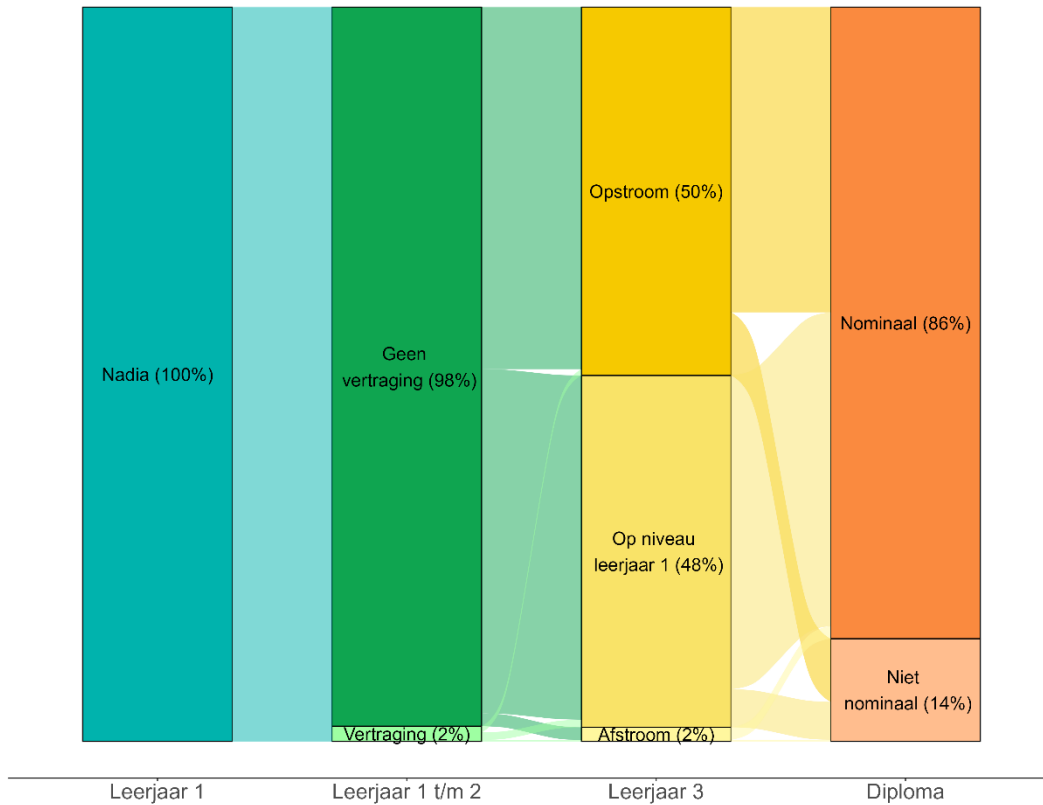
³ Voor meer informatie, zie <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/nieuws/2024/07/16/gelijkere-kansen-voor-leerlingen-door-doorstroomtoets>

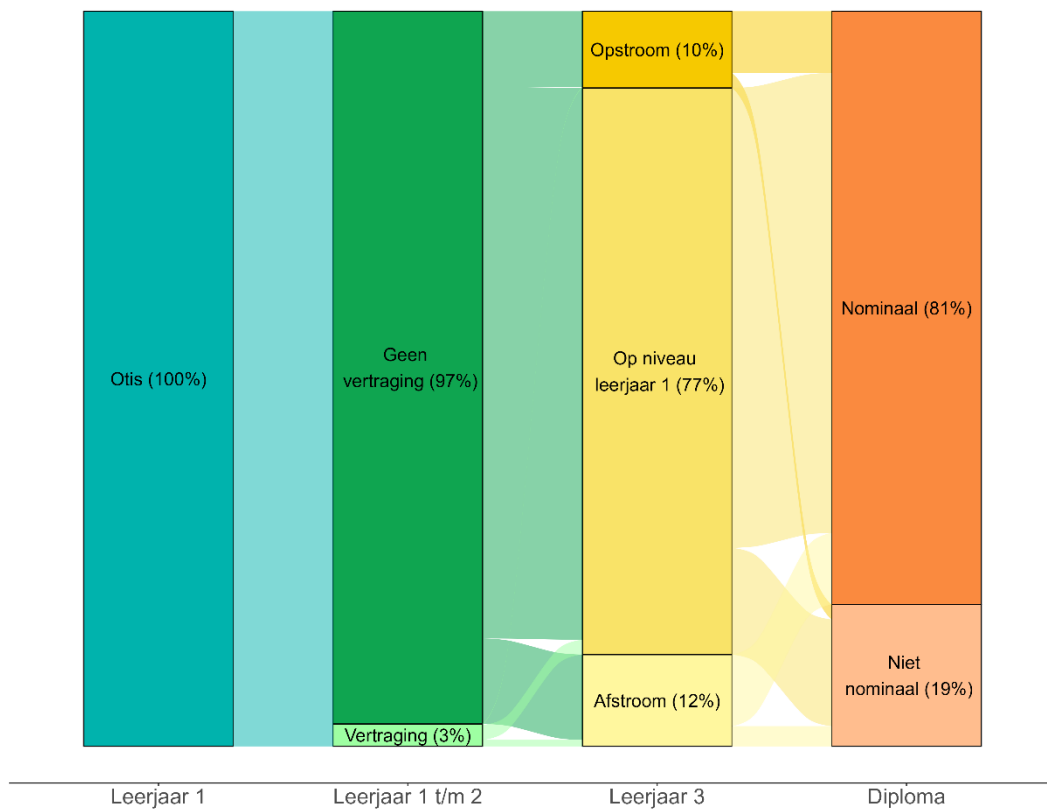
Figuur 2: Doorstroom in het vo bij leerlingen zoals Dani. Deze leerlingen zijn geplaatst op het bijgestelde schooladvies.

Figuur 3: Doorstroom in het vo bij leerlingen zoals Gijs. Deze leerlingen zijn niet geplaatst op het bijgestelde schooladvies.

Figuur 4: Doorstroom in het vo bij leerlingen zoals Nadia. Deze leerlingen kwamen wel in aanmerking voor een bijgesteld schooladvies, maar kregen die niet.

Figuur 5: Doorstroom in het vo bij leerlingen zoals Otis. Deze leerlingen kwamen niet in aanmerking voor een bijgesteld schooladvies.

Uit de analyse blijkt dat het krijgen van een bijgesteld schooladvies nauwelijks samenhangt met de kans om te doubleren. Zowel leerlingen met als zonder bijstelling doorliepen het eerste en tweede leerjaar veelal zonder vertraging. Het bijstellen van het schooladvies lijkt dus geen risico te vormen voor doubleren in de onderbouw. Dit sluit aan bij eerder onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs⁴.

Wel lijkt het geplaatsd worden op een bijgesteld schooladvies de kans op afstromen tijdens de onderbouw te vergroten. Na het doorlopen van de eerste twee jaar van het vo was namelijk bijna 1 op de 5 leerlingen zoals Dani afgestroomd. Bij de leerlingen zoals Gijs en Nadia, zonder plaatsing op een eventueel bijgesteld schooladvies, stroomden slechts ongeveer 1 op de 33 leerlingen af. Daarentegen bleken leerlingen zoals Dani ook vaker op hetzelfde onderwijsniveau te blijven dan Gijs- en Nadia-leerlingen. Een plaatsing op bijgesteld schooladvies lijkt dus in de meeste gevallen beter te passen bij de mogelijkheden van de leerling dan een plaatsing op een minder uitdagend onderwijsniveau. Gijs- en Nadia-leerlingen stroomden vaak op (35% tot 50%), wat kan duiden op onder advisering.

Onder advisering

We kunnen spreken van onder advisering als een leerling een minder uitdagend schooladvies krijgt dan andere leerlingen met dezelfde vaardigheden en capaciteiten. Dit kan leiden tot een gemiste kans voor leerlingen om hun volledige potentieel te benutten (Mulder et al., 2007). Zo kunnen ondergeadviseerde leerlingen bijvoorbeeld hun motivatie verliezen omdat de lesstof te weinig uitdaging biedt of het gevoel hebben dat ze over minder capaciteiten beschikken dan ze daadwerkelijk doen. Uit voorgaand onderzoek blijkt dan ook dat onder advisering zorgt voor (blijvende) leerachterstanden in het vo (De Boer et al., 2007; Timmermans et al., 2013).

Ook zien we in de historische data een verschil in het al dan niet nominaal doorlopen van de bovenbouw tussen leerlingen zoals Dani en Gijs enerzijds, en Nadia anderzijds. Als een leerling geen bijgesteld schooladvies kreeg, maar daar wel voor in aanmerking kwam, was de kans op het nominaal doorlopen van de bovenbouw groter dan voor leerlingen die wel een bijgesteld schooladvies kregen. Wat alleen niet vergeten moet worden is dat we aan deze cijfers niet kunnen zien of er bij deze leerlingen zoals Nadia potentie misgelopen is. Misschien hadden deze leerlingen wel baat gehad bij meer uitdaging? Misschien hadden ze de bovenbouw van een theoretischer onderwijsniveau ook nominaal kunnen doorlopen?

Om zeker te zijn dat factoren als geslacht of woonomgeving de onderzoeksresultaten niet beïnvloeden, hebben we deze factoren apart bekeken. Uit onze controles bleek dat beide factoren geen effect hadden op de resultaten. Binnen alle subgroepen (jongens, meisjes, leerlingen die in een armoedeprobleemcumulatiegebied wonen en leerlingen die niet in een armoedeprobleemcumulatiegebied wonen) gold dat er meer afstroom, maar ook minder opstroom is bij leerlingen als Dani die geplaatsd zijn op het bijgestelde schooladvies.

⁴ Zie <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/publicaties/2023/04/05/kansrijk-onderwijs-in-de-overgang-van-po-naar-vo>

Wat kunnen we verwachten?

Door het nieuwe doorstroomtoets-stelsel gaat er passender geadviseerd en geplaatst worden. Hierdoor zal het aantal leerlingen zoals Dani, die geplaatst worden op het bijgestelde schooladvies, mogelijk flink gaan groeien. Dat er minder leerlingen als Gijs en Nadia zullen zijn, zorgt ervoor dat er minder potentie van de leerling verloren gaat. Toch moeten we ook alert blijven voor mogelijke negatieve gevolgen. Door het toenemende aantal doorgevoerde bijstellingen verwachten we namelijk de aankomende jaren een toename in afstroom tijdens het doorlopen van het vo. Hoewel met het verplicht bijstellen van het schooladvies structurele onder advisering tegen kan worden gegaan, brengt het ook belangrijke risico's met zich mee zoals lagere leerprestaties, een lager academisch zelfbeeld en minder leermotivatie.

Doubleren of afstromen

Soms blijkt het onderwijsniveau waar de leerling op geplaatst is te uitdagend te zijn. Het is dan mogelijk om als leerling het schooljaar nogmaals te doorlopen op hetzelfde onderwijsniveau (doubleren) of af te stromen naar een minder uitdagend onderwijsniveau. Uit onderzoek blijkt dat doubleren en afstromen ongunstige effecten kan hebben op de leerling. Zo leidt doubleren bijvoorbeeld vaak voor lagere leerprestaties, een lager academisch zelfbeeld en minder leermotivatie (Goos e.a., 2013; Kretschmann e.a., 2019). Ook afstromen blijkt een negatief effect te hebben op de leerprestaties van leerlingen, ook al groeit door het afstromen wel tijdelijk hun competentiegevoel (Van Houtte & Stevens, 2009; Wouters e.a., 2012).

5. Conclusie

Met de komst van het nieuwe doorstroomtoets-stelsel wordt het in principe verplicht voor leerkrachten om het schooladvies bij te stellen als het toetsadvies daartoe aanleiding geeft. Het streven is dat dit bijdraagt aan schooladviezen die beter passen bij de mogelijkheden van leerlingen. Gaat de nieuwe wetgeving rondom de doorstroomtoets hier inderdaad voor zorgen? Dit hebben we geprobeerd te voorspellen door te kijken naar hoe leerlingen met een bijgesteld schooladvies de afgelopen jaren presteerden in het vo.

Naar verwachting zal net zoals voorgaande jaren ongeveer 40% van alle leerlingen in aanmerking komen voor een bijgesteld schooladvies⁵. Van deze groep zal vervolgens in het nieuwe stelsel ruim 3 op de 4 leerlingen geplaatst worden op een bijgesteld schooladvies. Meer leerlingen dan voorheen zullen dus een plaatsing krijgen die past bij hun capaciteiten, maar dit betekent ook dat het niveau voor hen mogelijk uitdagender zal zijn en de kans op afstromen tijdens de onderbouw naar verwachting wat groter zal worden. Daarnaast zal het aantal leerlingen dat niet geplaatst wordt op het bijgestelde schooladvies dalen. Voor een school betekent dit dat de klassen relatief minder vaak ondergeadviseerde leerlingen zullen bevatten, die voorheen relatief het vaakst opstroomden naar theoretischere niveaus. Mobiliteit naar

⁵ Deze cijfers kunnen nog veranderen omdat docenten in het geven van het voorlopig schooladvies mogelijk gaan anticiperen op het nieuwe doorstroomtoets-stelsel. Daardoor kan het voorkomen dat met de ingang van het nieuwe stelsel er meer of minder leerlingen in aanmerking gaan komen voor een bijgesteld schooladvies dan op basis van historische gegevens kan worden verwacht.

theoretischere onderwijsniveaus zal op scholen dus minder vaak voorkomen dan voorheen.

De vraag is wat het netto-effect zal zijn over vier, vijf of zes jaar, als de leerlingen die in schooljaar 2023-2024 de doorstroomtoets maakten, aan hun eindexamens zouden gaan beginnen. Hoe gaat het nieuwe doorstroomtoets-stelsel uitpakken? Gaan we inderdaad meer afstroom zien? Zijn de leerlingen uiteindelijk in dezelfde mate voorbereid op hun eindexamens? Het is moeilijk te voorspellen welke neveneffecten er zullen optreden. Wel is duidelijk dat bij de evaluatie van scholen en het onderwijs in het algemeen er een nieuw speelveld ontstaat. Leerlingen die beginnen aan het vo zijn mogelijk niet langer vergelijkbaar met die in voorgaande jaren. Hun patroon van op- en afstroom past daardoor wellicht niet langer bij bestaande richtlijnen gebaseerd op het verleden. Een nieuw speelveld nodigt uit tot een zoektocht naar nieuwe onderwijsvaluatierichtlijnen.

Referenties

- De Boer, H., Bosker, R., & Van der Werf, M. (2007). *De gevolgen van onder- en overadvisering. In Inspectie van het Onderwijs, Onderadvisering in beeld* (pp. 83-92). Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Goos, M., Belfi, B., De Fraine, B., Van Damme, J., Onghena, P., & Petry, K. (2013). Effecten van zittenblijven in het basis- en secundair onderwijs in kaart gebracht: *Een systematische literatuurstudie. Pedagogische Studiën*, 90(5), 17-30.
- Kretschmann, J., Vock, M., Lüdtke, O., Jansen, M., & Gronostaj, A. (2019). Effects of grade retention on students' motivation: A longitudinal study over 3 years of secondary school. *Journal of Educational Psychology*, 111(8), 1432–1446.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2024). *Resultaten doorstroomtoetsen en schooladviezen 2024*.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/07/16/resultaten-doorstroomtoetsen-en-schooladviezen-2024>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2024). *De overstap van po naar vo: Handreiking schooladvisering*. <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-c1a238d4-e4d5-4f5d-b71a-0fd7525b071b/pdf>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2024). *Gelijkere kansen voor leerlingen door doorstroomtoets*. <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/nieuws/2024/07/16/gelijkere-kansen-voor-leerlingen-door-doorstroomtoets>
- Mulder, L., Roeleveld, J., & Vierke, H. (2007). *Onderbenutting van capaciteiten in basis- en voortgezet onderwijs*. Den Haag: Onderwijsraad.
- Timmermans, A., Kuyper, H., & Van der Werf, G. (2012). *Schooladviezen en onderwijsloopbanen. Voorkomen, risicofactoren en gevolgen van onder- en overadvisering*, Gronings Instituut voor Onderwijs van Onderwijs, Rijksuniversiteit Groningen.

Van Houtte, M., & Stevens, P. A. J. (2009). Study involvement of academic and vocational students: Does between-school tracking sharpen the difference? *American Educational Research Journal*, 46, 943–973.

Wouters, S., De Fraine, B., Colpin, H., Van Damme, J., & Verschueren, K. (2012). The effect of track changes on the development of academic self-concept in high school: A dynamic test of the big-fish–little-pond effect. *Journal of Educational Psychology*, 104(3), 793–805.

Copyright @2024

Dit is een uitgave van divisie CitoLab, Stichting Cito.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit werk mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting Cito worden openbaar gemaakt en/of verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, scanning, computersoftware of andere elektronische verveelvoudiging of openbaarmaking, microfilm, geluidskopie, film of videokopie of op welke wijze dan ook.

Colofon

Illustraties: Marieke Bonsma

Dit onderzoek is tot stand gekomen met behulp van geanonimiseerde historische gegevens die The Implementation Group ons heeft verstrekt. We zijn hen dankbaar voor deze cruciale bijdrage.

Cito.nl

 Volg ons